

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRITNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja enkrat na mesec, in sicer 10. vsakega meseca, ter stane 8 K, posamezna številka velja 1 K. Inzerati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica šte. 11.

P. n. Naročnike prosimo, da nam poravnajo naročnino po položnicah, ki smo jih priložili prejšnjim številkam. Kdor ne misli lista naročiti, naj nam ga vrne, da zamoremo z njim postreči drugim naročnikom.

Poročilo o obrtnem shodu.

Ob častni udeležbi obrtnikov iz različnih krajev naše domovine se je obrtni shod »Jugoslovanske obrtne zveze« dne 21. septembra t. l. prav lepo izvršil. V naslednjem podajamo o shodu kratko poročilo:

Predsednik obrtne zveze v Ljubljani poroča, da je shod sklicala ljubljanska »Obrtna zveza« z namenom osnovati za do sedaj ustanovljene obrtne zveze matico t. j. središče, okoli katerega naj se zbirajo »Obrtne zveze« kakor čebele okoli svoje matice. Za predsednika današnjega shoda predlaga g. Franjo Cerarja iz Domžal, ki se z vzklikom soglasno izvoli.

G. Cerar prevzame predsedstvo, se zahvali za poverjeno zaupanje in poda besedo prvemu referentu gospodu stavbeniku Ivanu Ogrinu, ki poroča o obrtni organizaciji.

Referat g. Ivana Ogrina.

Lepše čase kakor danes je imel obrtni stan v dobi cehov, ko je bil uvažen in spoštovan. Obrtni stan je bil tedaj varovan in ga ni mogel vsakdo izkoriščati.

Za cehi so prišli drugi časi, čas prostosti. Moderna tehnika in velekapital je povzročil, da sta se obrt in mala trgovina zaslužila ter napravila obrtnike male in odvisne, marsikaka cvetoča obrt je propadla, na mesto te pa je moderna veda upeljala stroj. Tehnik, ki ga je kapital za-

možal pridobiti, je prišel na površje na škodo obrtnika, mesto solidnega trgovca pa so zavrele razne eksportne in importne družbe.

Bivša monarhija je sicer tudi precej naredila za dobrobit obrtnega stanu, toda hotela je nas Slovence in Hrvate izrinuti ter vse nadomestiti z Nemci in Mažari, katerih cilj je bil, priti preko naših glav do Jadranskega morja. Vsa finančna obrtna in industrijska središča naj bi bila na Dunaju in v Budimpešti, od tu naj se vse odreja in upravlja. Na ta način bi Nemci in Mažari izkoristili boljši del, med tem ko naj bi ostali mi Slovenci na jugu le mali odvisni ljudje. Nebroj nemških podjetij pri nas in na Hrvatskem židovskih nam priča o tej nameri.

V Jugoslaviji srečavamo med vsemi tremi tu živečimi plemenimi največ razumevanja za obrt ravno med Slovenci. Obrtno-pravne razmere so pri nas najbolj urejene, ker nas v tem vendar Nemci niso mogli ločiti od svojih nemških tovarišev. Dočim so Hrvati in Srbi še zelo daleč za nami na polju industrije in obrti. Pa tudi naravnih zakladov se nam Slovincem več nudi, posebno važni so: premog, razne rudnine, les, in posebno vodne moči. S tem so nam dani vsi pogoji do napredka. Tudi zemljepisna lega naše bodoče države nam daje vsa jamstva za to. Saj meji naša država ob Jadransko morje, odkoder nam je prosta pot daleč v svet. Naše ladje naj odvažajo in uvažajo daleč preko oceana, doma pa se bode pridno obratovalo in trgovalo. In tako se nam nudi gotovo lepša bodočnost. Ne kaže nam srbskih obrtno-pravnih odredb in zakonov kratkomalo pri nas uveljavljati, ker bi bili na ta način mi gotovo prikrajšani, pač pa naj čim preje legitimni državni zastop oboje odredbe revidira ter kar je najboljšega tudi zakonito uveljavi. Za predдела pa naj bi se kompetentne oblasti obračale

tudi do naših organizacij, da izrazimo svoje mnenje. Le tako stvorjeni zakoni bodo nam v prid.

K strokovno-obrtnim organizacijam naj bi v prvi vrsti spadala izobrazba. Za izobrazbo je v prvi vrsti potrebna reforma obrtnega šolstva. Pa naj bi se pričela že z ljudskimi šolami.

V krajih, kjer je obrtništvo, trgovstvo in tudi delavstvo, ki ga smatramo kot večje obrti, bolj naseljeno, to je posebej v mestih, trgih in industrijskih krajih, naj bi se pouk tako začrtal, da služi učencem kot podlaga za nadaljno učenje. Snujejo naj se vsakovrstne potrebne strokovne šole. Pa tudi za starejše obrtnike in trgovce naj se uvedejo šole, takozvane ljudske univerze, kjer je v kratkem času dana možnost za obrtnike, vsaj za silo se usposobiti. Med vsemi drugimi strokovnimi predmeti naj se posebno gleda na pouk v knjigovodstvu, ki je duša vsakega obrtnika.

K strokovni organizaciji naj se tudi prišteva snovanje potrebnih skupnih obratovališč, kjer bi se skazalo, da ni mogoče posameznemu malemu obrtniku uspešno konkurirati velekapitalu. Posebno važno je danes, ko si hoče velekapital zasigurati vso večjo produkcijo ter se snujejo razni trusti pod okriljem bank ter hočejo zaslužiti našega malega človeka, da energično nastopimo z združenimi močmi. Snujmo torej nakupne, prodajne in surovinske zadruge, ker le tako se zamoremo vsaj za silo ubraniti gorja, ki nam preti.

K strokovnemu delu organizacije pa spada tudi, da poživimo in snujemo rokodelske domove ter jih reformiramo času primerno tako, da pridemo v stik tudi z našim naraščanjem, s pomočniki in učenci. Rokodelski domovi, ali če se tudi imenujejo obrtni domovi, naj bodo naša torišča, da se tudi po trdnem delovanju lahko mirno razvedrimo.

Dalje pa nam je potreba tudi politične izobrazbe, naj se že enkrat otresemo predsodka, da se obrtnik ne sme pečati s politikom, pač pa je dolžnost vsakega obrtnika, da se peča, kajti če se drugi državljani smejo pečati s politikom, je tem važnejše to za obrtnika. Predsodek nekaterih obrtnikov, da imajo naročnike raznih drugih strank, ne drži, pač pa moramo slediti, da nudimo dobre solidne izdelke in ne po oderuških cenah, to je najboljša priporočilo za vsakega.

Da pa se seznanimo s politikom ter da tudi organizacije opiramo na večjo politično stranko, to nam gotovo ne more škodovati, pač pa zamoremo edino tem potom kaj uspešnega doseči. Kajti če nastopimo v političnem življenju kot popolnoma samostojna stranka, ostanemo v raznih zastopih popolnoma neznatni. Kot podrobno organizatorično delo je posebno priporočljivo snovanje obrtnih zvez. V vsakem kraju, kjer se nahaja količkanj obrtnikov in malih trgovcev, ki imajo čestokrat iste težnje, naj se osnuje taka obrtna zveza. Pa naj si stavi za nalogo, da že v svojem kraju gleda, da se jo uvažuje bodisi v raznih zastopih, kot občinskih, okrajnih, šolskih itd. Ker le tako se da kaj doseči za obrtni stan.

Te obrtne zveze pa naj so včlanjene v Jugoslovanski obrtni zvezi, ki se ima danes osnovati in naj velja za celo Slovenijo in pozneje še preko te. V to zvezo pa naj se zatekajo vse pokrajinske zveze ter naj iščejo pri nji navodil, naj izražajo svoje želje ter iščejo poljubnih pojasnil, posebno se tudi v strokovnem oziru. Centrala jim bode kolikor mogoče šla na roko. Osrednja zveza izdaja tudi svoje glasilo »Jugoslovanski Obrtnik«. »Jugoslovanska obrtna zveza« pa je pododdelek S. L. S., namreč obrtna politična organizacija.

Prepričan sem, da tako izvedena organizacija gotovo nudi obilega uspeha. Pozivljam pa tovariše, da vsak po svojih močeh dela za izvedbo te organizacije. Naše geslo naj ne bodo veselice in popivanje, to prepustimo drugim. Naše geslo naj nam bode: Delo! Trezno in smotreno delo nas privede do cilja.

K debati se oglasi gospod Jernej Ložar, ki izvaja: Obrtnikom bo treba dati tudi kapitala. Obrtno centralo je treba podpreti s kapitalom, da bi v večji množini naročala surovine, ki jih rabijo obrtniki in jih njim naravnost preskrbljevala, da zatremo velike verižne trgovce. Graja tudi »Rokodelsko društvo« v Ljubljani, ker hiša ne služi več društvenim namenom,

ampak privatnim. V hiši stanujejo vajenci in pomočniki, namesto da bi imeli v nji organizacijo in dom, kjer bi imeli vsi skupaj zavetišče za vse svoje prireditve. Rokodelski domovi se morajo poživiti in v njih morajo dobiti rokodelci prostora in zavetišča. Vsak naj stori, kar mu narekuje obrtniška čast.

Gospod Šiška poudarja, da se ti smotri dajo lahko doseči, če se bodo obrtniki združili v močno politično organizacijo. Povsod vidimo, da je gospodarska moč odvisna od politične in da ima močna politična stranka največji vpliv na gospodarske razmere.

Gospod Aman pripomni: Če bi bil obrtni stan organiziran, kakor so drugi stanovi, bi imel enake uspehe kakor jih kaže n. pr. delavski stan. Vsak stan ima svoje interese, zahteve, katere mora uveljaviti. Obrtniki imamo še večje naloge, kakor delavci. Za politiko se moramo brigati. V obrtni politiki moramo biti doma, da si bomo sami odločali in povedali, kaj je za nas najpotrebnejše. V enem letu ne bomo vsega popravili, kar so nam drugi skozi zadnjih petdeset let zavozili. Ako bomo združeni, bomo te naloge lahko rešili.

Nato se oglasi k besedi dr. Gosar, ki izvaja: Med obrtniki je še vedno razširjeno mnenje, da je politika neki bav — bav, ki nima pravice do obstanka. Vedeti moramo, kaj je politika. Politika je vse, kar meri na to, da se ljudem ustvarja dobre in zadovoljive razmere. Politika je delo za javni blagor. Cilji so različni. Posamezni stanovi imajo različne cilje. Tudi obrtniki imajo v svojih strokah različne cilje. Končni cilj političnih strank je različen, ravnotako tudi med obrtniki. Pa če je tudi cilj isti, je pot do njega dostikrat različna. Če bi bila pot do cilja, ki ga ima obrtnik, ista in bi rekli, da se brigajo za politiko samo toliko, kolikor se tiče stanovskih razmer, bi bilo pogrešeno. Politika obsega ne le obrtna vprašanja, ampak tudi kulturno vprašanje. Vam, obrtniki, bo odločevati ne le o obrtnem redu, ampak tudi o šoli, veri in Cerkv. Za kulturno vprašanje v politiki se morajo enako brigati obrtnik, delavec in kmet. Ker se morate kot državljani z ozirom na splošnost brigati tudi za splošna politična vprašanja, morate poseči v politiko. Politika je obrtniku potrebna. Politično življenje je treba presojati s splošnega stališča, treba je poznati tudi potrebe drugih stanov in najti pot, kjer se srečajo vsi stanovi, zato je nujno potrebno, da se obrtnik zanima za politično življenje.

Ker se ljudje po stremljenjih razli-

kujejo n. pr. imajo kapitalisti popolnoma drugačna stremljenja kakor drugi sloji, je treba organizacije, da se kapitalistom njihovi cilji preprečijo. Treba je organizacije, da velike skupine podajo smer, ki pelje do uresničitve stanovskih teženj. V našem javnem življenju imamo tri velike smeri v političnih strankah. Te smeri so podane v strankinih programih. Zato bomo imeli tudi naenkrat tri politične stranke v politiki, kadar se bo šlo za kulturna vprašanja, ker vsi obrtniki ne morejo enako misliti. Ne samo, da obrtnik odda svoj glas pri volitvah, ampak da tudi zahteva od vodstva stranke, da stranka obrtne koristi zastopa. V to je potrebno organizacije. Čisto gospodarska vprašanja je treba strogo ločiti od političnih.

Gospod stavbenik Ivan Ogrin nasvetuje, naj se naprosi »Zadružno zvezo« za kredit obrtnim zadruham. Zelo važno bi bilo, ako bi mi prav v kratkem osnovali blagovno centralo za surovine.

Gospod svetnik Ložar želi, da bi po deželi obrtniki povedali, koliko in kakšnega blaga rabijo, da bi potem centrala kot zadružna gospodarska organizacija našega obrtništva skupaj naročala. Le na ta način bomo mogli konkurirati z velikimi kapitalističnimi družbami, kakor so »Sava«, »Impex«, »Sad«.

Sledi referat dr. Ivana Stanovnika o »Jugoslovanskem Obrtniku«. (Referat priobčimo radi pomanjkanja prostora v eni prihodnjih števil.)

Pri ustanovitvi »Jugoslovanske obrtne zveze« se je soglasno izvolil sledeči odbor:

Predsednikom gosp. Ivan Ogrin, podpredsednikom Franjo Cerar, tajnikom Karol Majce, blagajnikom Franc Pajk, gospodarjem Jernej Ložar, odbornikom Ivan Tomšič iz Verda pri Vrhniki, Alfred Aman iz Tržiča, Franc Buh iz Horjula, Ivan Pezdir, Avgust Martinčič in Ivan Gestrin iz Ljubljane, Miloš Regovec z Jesenic, Matija Cankar iz Zirov, Matevž Zalar iz Begunj pri Cerknici, Dragotin Korošec iz Braslovca ter Ivan Rojs iz Ormoža.

Nato predsednik Franjo Cerar zaključil zborovanje z željo, da bi obrtniki razvili po vseh krajih naše domovine živahno agitacijo za novo ustanovljeno »Jugoslovansko obrtno zvezo«, da pridemo na prihodnje zborovanje še v veliko večjem številu.

Obrtniki-somišljeniki! Agitirajte za naš list, širite ga med prijatelji in znanci! — Naj ne bo slovenske kavarne ali gostilne, ki bi ne bila naročena na naš list.

Zavarovanje.

Zavarovanje spada med najvažnejša gospodarska vprašanja našega obrtnika. Ako mu uniči požar njegovo orodje, stroje itd., pride v najtežavnejši položaj. Kje dobiti denar, da se nabavi drugo orodje in druge stroje? Posebno v današnjih razmerah! Ako umrje v svojih najboljših letih, kdo preskrbi njegove ostale, ženo in otročiče? Ako se poškoduje ali ponesreči, da je nezmožen dela, kdo ga vzdržuje z njegovo družino vred? To so važna socialna vprašanja, katera bi morali predvsem upoštevati merodajni činitelji. Danes se ne bomo spuščali v razmotrivanje državnega načrta o socialnem zavarovanju in o njega pomanjkljivosti, ampak hočemo podati samo par kratkih nasvetov, kako naj se vsak obrtnik sam preskrbi, da se mu povrne v največji meri vsaka škoda in nesreča potom zavarovanja.

Kakor povsod, tako se je tudi pri nas razširilo najprej požarno zavarovanje. Neštete požarne nesreče so prisilile naše ljudstvo, da je iskalo povračilo požarnih škod potom zavarovanja. Večkrat se čujejo pritožbe proti zavarovanju in raznim zavarovalnicam, katere pa izvirajo večinoma iz nepravilno sklenjene zavarovalne pogodbe. Kako naj se torej pravilno zavarujemo? Kakor znano se zavarujejo predmeti proti požaru na podlagi oglasila, na katerem se določijo zavarovani predmeti, zavarovana vsota in od zavarovane vsote ter od nevarnosti proti ognju letna zavarovalnina, t. j. znesek, katerega plačuje zavarovalec. Soglasno z oglasilom izdela zavarovalnica zavarovalno listino (polico). Na teh listinah so označene dolžnosti, pravice in obveznosti zavarovalca in zavarovalnega zavoda. Da se torej ognemo v slučaju požara nesporazumljenju, da velikokrat sodniškemu posredovanju, moramo upoštevati sledeča navodila:

1. Kdor zavaruje svoje predmete, mora skrbno pregledati zavarovalno listino, katero dobi od zavarovalnice, jeli res izgotovljena v smislu pogodbe in dogovorov ali ne. Pri najmanjši razliki ali napaki naj se zavarovalna listina takoj vrne v popravke.

2. Predmeti naj se zavarujejo za celo vrednost, t. j. kolikor res stanejo. Pretiravati tudi ni dobro, ker se škoda določi pri vrednosti na dan požara. Ako pa kdo premalo zavaruje, je za razliko med škodo in vrednostjo predmeta samozavarovatelj. N. pr. Mizar Jože Kregar ima zavarovano vse orodje, izdelano blago in les za 5000 K. Požar mu popolnoma vse uniči in pri cenitvi se dožene škoda v znesku

20.000 K. Zavarovalnica mu izplača polno zavarovalno vsoto 5000 K, 15.000 K pa trpi in nosi sam, ter je za oni del škode, kateri ni pokrit z zavarovanjem, samozavarovatelj. Vzemimo pa, da so požar pravočasno omejili ter mu je napravil škode samo 4000 K. Zavarovalnica mu v tem slučaju ne povrne cele škode 4000 K, četudi je zavarovan za 5000 K, ampak le v razmerju škode z zavarovano vsoto in vrednostjo zavarovanih predmetov. Torej dobi pri taki delni škodi od zavarovalnice samo 1000 K, za ostalih 3000 K je samozavarovatelj, kakor pri popolni škodi za 15.000 K. Iz tega razvidimo, kako važno je, da zavarujemo svoje predmete za polno vrednost.

3. Predmeti (premičnine in stavbe po posameznih delih) naj bodo v oglasilu kolikor mogoče posamezno z njih vrednostjo navedeni.

Ako vsa ta navodila natančno izpolnujemo in ako zavarovalnino redno plačujemo, ne pridemo v slučaju požara v nobene neprilike.

Nič manj važno kakor požarno zavarovanje, je zavarovanje na človeško življenje, četudi še ni toliko razširjeno. Vsa prihodnost obrtnika in njegove družine zavisi od njegovega zaslužka. Ko mu dorastejo otroci, jih mora primerno preskrbeti, kar se brez gotove glavnice nikakor ne da doseči. Ako bi bil kdo tako srečen, da si je kaj prihranil, lahko zadosti svojim dolžnostim in hvaležnost otrok mu olajša njegova stara leta. Žal, da takih slučajev ni veliko. Koliko obrtnikov umrje v najboljših letih! Smrti ni mogoče nadomestiti. Družina, ki izgubi svojega glavarja, je izpostavljena največji revščini. Otroci, namestu da bi se pripravili za kakoršenkoli stan, si morajo že v zgodnji mladosti z najtežim delom služiti svoj vsakdanji kruh. Na državno pomoč se v danih razmerah ne moremo preveč zanašati. Kdaj se uresniči starostno zavarovanje, je še vprašanje časa. Poleg tega je v načrtu starostnega zavarovanja popolnoma nejasno, v kaki meri bodo obrtnike kot delodajalce sprejeli v to zavarovanje, ker se snuje starostno zavarovanje v prvi vrsti za nastavljenca-delavca. (Konec prihr)

Kar je kmetovalcem, pripadajočim V. L. S., »Domoljub«, bodi našim obrtnikom »Jugoslovanski Obrtnik«. Obrtniki, zbirajte se na sestankih in shodih, širite svoje glasilo in dopisujte vanj! Čim več sotrudnikov, tem popolnejši bo list. Z novim letom postane tednik.

O poštnih hranilnicah.

Leta 1861. je bila ustanovljena prva poštna hranilnica in sicer na Angleškem. Imela je namen navajati ljudi k varčnosti in sicer priproste ljudi: delavce, obrtnike, pa tudi šolske otroke: skratka ljudi, ki imajo male dohodke in ki si morejo tedensko ali mesečno pritrpati le manjše zneske in jih položiti na stran z namenom, da jih bodo porabili, kadar bodo vsled starosti ali bolezni ali pa zaradi kake druge nesreče nesposobni za delo.

Angleška poštna hranilnica se je zelo lepo razvijala. Zato so jo ustanovili l. 1874. tudi na Francoskem, l. 1875. v Italiji, leta 1882. v Avstriji in l. 1887. na Ogrskem.

Glavna naloga poštnih hranilnic je, navajati občinstvo k varčnosti. Pred očmi ima poštna hranilnica posebno tiste, ki so oddaljeni od mest in trgov, kjer se nahajajo druge privatne hranilnice. Tem ljudem hoče dajati poštna hranilnica prilagoditost za varčevanje. S tem, da se denar lahko naloži pri vsakem poštnem uradu in ne samo pri tistem, ki je izdal hranilno knjižico, s tem je hranilni promet zelo plašan. Kdor potuje po državi, vzame hranilno knjižico s seboj. Kjerkoli mu poide denar, stoni k bližnjemu poštnemu uradu in dvigne iz knjižice denar. Manjši zneski se dobe takoj pri poštnem uradu. Večje zneske je treba odlovedati pri poštni hranilnici in ta pošlje zaželeni znesek. Poslovanje pri poštnih uradih je zelo enostavno. Poštni uradi morajo samo gledati, da je podpis pravičen in le v dvomljivih slučajih se mora dotični izkazati.

Poslovanje poštnih hranilnic je tudi zelo ceno. Hranilne knjižice se morajo oddajati zastoni. Ravnotako tudi druge tiskovine. Vse dopisovanje vlagateljev s poštno hranilnico mora biti poštne prosto. S temi olajšavami so dosegle poštne hranilnice, da je število vlagateljev leto za letom rastlo.

Posebno pozornost so posvečale poštne hranilnice ljudskošolskim učencem. Prižadevale so si, da so že pri teh netile, čut in nagnenje k varčnosti. Upeljale so takozvane hranilne karte. Če je učenec dobil kako darilo, je nakupil z njim poštne znamke in jih nalepil na te karte. Ko se s časom nabere večji znesek, ga lahko nalože v poštne hranilnici. Otroci se tako že v zgodnji mladosti navajajo k varčnosti.

Denar, ki se na ta način steka skupaj iz cele države, hranilnica zopet drugje plodono naloži. Tu razločujemo v glavnem dva principa: angleškega in belgijskega. Po angleškem principu nalaga poštne hranilnice samo v državnih papirjih, po belgijs-

skem principu se pa denar nalaga lahko tudi v drugih papirjih, n. pr. obligacijah, delnicah itd.

Vse poštne hranilnice so bile urejene v glavnem po angleškem sistemu. Povsod so se lepo razvijale in dosegle lepe uspehe. Tudi avstrijska. Ta se je začela posebno lepo razvijati, ko je vpeljala l. 1884. čekovni promet. Sprva so bili upravni stroški precej velike, kasneje se ji je pa posrečilo zmanjšati na minimum. Od tega časa so bili uspehi vedno lepši. Avstrija je bila skoro v vseh slučajih primer zastarelosti, nočasnosti in nezmožnosti za vsak napredek. S poštno hranilnico pa je napravila edino izjemo, to pa ravno vsled tega, ker se ji je posrečilo takorekoč demokratizirati čekovni promet.

Pozneje so se posluževali čekovnega prometa samo večji trgovci. Ti so imeli pri bankah svoje račune in na njih naloženo svojo gotovino; od te gotovine so nakazovali s čeki.

Avstrijski poštni hranilnici se je posrečilo, seznaniti s čekovnim prometom tudi širše občinstvo in na ta način je že po par letih prekosila nemško državno banko. Poštna položnica je bila že v Avstriji tako popularna, da se je ni posluževal rad samo obrtnik in delavec, poštne položnice je poznal že skoro vsak kmet in vsak kmet je plačal n. pr. naročnino za »Domoljuba« in »Bogoljuba« rajši s položnico, ko pa s poštno nakaznico, ker si je prihranil poštino.

Ko je končno prevzela dunajska poštna hranilnica trgovanje z vrednostnimi papirji, se je polagoma razvila v močan in velik finančni institut, na katerega je gledala cela država s ponosom. Kadar je zadnja leta pred vojsko država hotela najeti posojilo, je to storila vedno potem poštne hranilnice in uspeh je bil vedno nad vsa pričakovanja lep. (Konec prih.)

OBRtniki! Snujte »Obrtne zveze« in zahtevajte pravila pri Obrtnem tajništvu V. L. S. v Ljubljani, Sodna ulica št. 11, kjer je tudi upravljalstvo in uredništvo našega lista.

O reformi stavbenega zakona.

Danes, ko stojimo pred reformo raznih zakonov, je zelo važno, da se seznanimo tudi s stavbenim zakonom. Po bivšem avstrijskem obrtnem redu je stavbena obrt urejena s posebnimi zakonitimi določbami. Reforma teh določb izvira iz l. 1893. Podobni predpisi, kot za bive avstrijske pokrajine, so veljali tudi za Hrvaško, dočim je za Bosno bilo nekoliko drugače predpi-

sano. Srbski stavbeni zakon, v kolikor sploh obstoja, pa se bistveno razlikuje od bivših avstrijskih. Ker imamo danes skupno državo, je zelo važno, da se tudi stavbeni zakoni zenačijo. V splošnem interesu je, da obvelja to, kar je boljše.

Gotovo je, da je stavbarstvo v naših pokrajinah kakor deloma tudi na Hrvaškem daleč prekašalo ono v Srbiji ter so bile vse zakonite določbe temu primerno prikrojene. Torej bi za nas nikakor ne bilo prav, ako se tudi za nas uveljavijo predpisi, kateri so v veljavi za Srbijo in Makedonijo. Čisto gotovo je, da bi bil za nas to velik korak nazaj. V čem se bivši avstrijski zakoni razločujejo od onih v Srbiji, povemo pozneje.

Bivši avstrijski stavbeni zakon od leta 1893. prizna samostojnost stavbenih obrtnikov ter jih sledeče deli: Stavbeni obrtniki v ožjem smislu so: Stavbeni in zidarski mojstri, tesarski mojstri, kamnoseški mojstri in vodnjakarski mojstri. Vse ostale obrtnike, ki sicer tudi sodelujejo pri stavbah, se smatra za obrtnike, za katere pa so merodajni predpisi obrtnega reda, torej zanje ne velja ta stavbeni zakon. Po tem zakonu so tudi v splošnem omenjeni civilni inženirji, njih opravičeni delokrog pa je uveljavljen s posebnimi navedbami.

V splošnem se mora trditi, da je ta stavbeni zakon, ki je za nas danes tudi še veljaven, za naše razmere še precej dobro urejen. Treba bi ga bilo le nekoliko spopolniti v prilog našim današnjim novim razmeram. Po tem zakonu so bile najvišje stavbene oblasti bive provincijalne vlade, za Slovence sedaj deželna vlada za Slovenijo.

Oglejmo si nekoliko stavbeni red za bivo Kranjsko!

Bivši kranjski dež. zbor je imel pravico izdajati stavbene rede za celo deželo ali za posamezna mesta. Žalibog, da se to ni vršilo in se je pustilo vse zastarelo v veljavi. Za kranjsko deželo je ta stavbeni red čez 50 let star. V glavnem ima deželna vlada oblast nadzorstva nad javnimi zgradbami ter podeljevati koncesije upravičenim stavbenim obrtnikom.

Stavbeni obrtniki imajo pravico vršiti, voditi in nadzorovati vse v visoko stavbarstvo spadajoče zgradbe in sicer: Najširšo pravico imajo stavbeni mojstri, za temi zidarski mojstri. Tesarski, kamnoseški in vodnjakarski mojstri pa imajo pravico izvrševati vsa v njih stroko spadajoča dela. Stavbeni mojstri smejo samostojno vršiti vse vrste zgradb, tudi v izvzetih krajih ter tudi velike javne zgradbe kot velike cerkve, gledališča, muzeje, dočim se morajo zidarski mojstri za ta dela posluževati nad-

zorstva po stavbenem mojstru. Izvzeti kraji so večja glavna mesta, pri nas v Sloveniji le štirje notranji okraji v Ljubljani, ki pa vsled poznejših zakonitih naredb niso jasno začrtani. Vsak, ki hoče dobiti dovoljenje za katero gori navedenih obrti, mora predložiti izkaz sposobnosti, namreč: 1. da se je obrti pravilno izučil; 2. da je bil gotovo število let pri obrti zaposlen, in 3. da je napravil predpisani izpit. Te izpite se je polagalo pri deželnih vladah. Sicer niso bile za to predpisane nikake študije, vendar se je pri izpitu zahtevalo za stavbenega mojstra znanje predmetov, v kolikor se to poučuje na višjih obrtnih šolah, za ostale stroke pa, na nižjih obrtnih šolah.

(Konec prih.)

Narodno gospodarstvo.

Gospodarstvo in rentabilnost.

Gospodarstvo je po svojem bistvu, upravljanje, vodstvo vseh zadev s stališča, da se ohrani in pospešuje blagostanje (posameznika, družine, občine, države, naroda).

Današnja socialna ekonomija (narodno, svetovno gospodarstvo) pa smatra gospodarstvo večinoma le za vodstvo vseh zadev s stališča denarja, denarne vrednote in pridobivanja denarja.

Pravinarodni gospodar bi se moral pri vsaki zadevi vprašati: Za koliko bo pomnožila ali zmanjšala ta reč blagostanje, to je celokupno življenjsko srečo in popolnost naroda in človeške družbe? Katera izmed dveh naredb utegne prispevati več, katera manj k celokupnemu blagostanju?

Temu nasproti pa zanima gospodarja stoječega na stališču vsakdanjega prometa edino le vprašanje: Kaj stane in kaj prinaša več in kaj manj denarja?

Ako se postavimo na naravno stališče, potem stremimo za tem, da bi dosegli s kolikor mogoče majhnimi žrtvami na življenjski sreči in popolnosti čim več sreče in popolnosti življenja. Z današnjega kramarskega stališča pa velja doseči s kolikor mogoče majhno žrtvijo denarja po možnosti veliko denarja in denarnih vrednot, ali da se izrazimo natančneje, danes velja napraviti preostanek denarnega uspeha nad denarnim izdatkom kolikor mogoče velik.

Prvo zahtevo imenujemo lahko počelo (princip) gospodarstvenosti, drugo pa počelo rentabilnosti.

Mnogi narodni gospodarji menijo, da

vse, kar je rentabilno, kar torej do naša več denarja, kot pa zahteva denarnih stroškov, pospešuje tudi ljudsko blaginjo, je torej gospodarsko (ekonomično) tudi s stališča človeške celokupnosti.

Temu nasproti pa je poudarjal že škotski liberalni narodno-gospodarski modrijan († 1790) Adam Smith, da naj pač stremé posamezni posestniki, kapitalisti in podjetniki za najvišjo rentabilnostjo ali največjim čistim donosom — torej največjim preostankom denarnega dohodka nad denarnimi stroški — da pa to ne sme biti teženje celega naroda. Zato so že večkrat trdili, da je stremenje po največjem čistem donosu stremenje posameznika, teženje po največjem dohodku sploh pa da je teženje splošnosti. Da torej obstoji tukaj neko nasprotje med interesi (koristmi) zasebnikov in med interesi družbe. Država kot zastopnica celokupnosti je vsled tega dolžna poseči vmes takrat, kadar postane to nasprotovanje proti koristim celokupnosti nevarnejše, kakor pa je omejevanje proste trgovine vsled državnega vmešavanja.

Odkod da izvira nasprotstvo med načelom rentabilnosti in gospodarstvenosti, to pojasniti, je pač danes glavna in osrednja naloga narodno-gospodarskih raziskavani. Videli bomo, da to nasprotje nima svojih korenin v nasprotstvu med zasebnimi in celokupnimi interesi.

Žalostni socijalno-demokratski nauk ima svojo podlago bistveno v zmoti, da se brez odprave zasebnega lastništva na zemlji in kapitalu tudi ne da odpraviti gospodstvo počela rentabilnosti, ki je pravi vir neprestane bede ljudskih množic.

Ta vprašanja bomo imeli priliko razmotrivati še večkrat. Opazil pa boš, cenj. čitatelj, kmalu, da je razlika med gospodarstvenostjo in rentabilnostjo nekoliko sorodna razločku med blagostanjem ali bogastvom z narodno-gospodarskega stališča in med bogatstvom v vsakdanjem zmislu.

Pomenki iz narodnega gospodarstva.*

O bogastvu.

Kaj pa je bogastvo? — Čudno vprašanje, kaj ne? Vsak otrok je prepričan, da ve brez vsakega znanstvenega razbrskovanja, kaj da je bogastvo. A bodi prepričan — in kmalu boš — da je s tem znanjem pri večini ljudi nekako tako kot z

vednostjo, da zlato solnce vsak dan vzhaja in zahaja in da se pomika tekom leta skozi ves živalski krog.

»Denar,« pravimo v vsakdanjem življenju, »denar in razne denarne vrednote, to je bogastvo. Kajti za denar dobim lahko vse.«

Seveda ti odgovorjam, ako, oziroma ker živiš v deželi, kjer proizvajajo raznovrstne reči in osebne službe za prodaj in ti jih ponujajo, tu že dobiš za denar skoro vse, kakor praviš. Misliva si pa, da te je zanesla nesrečna usoda na neobljuden otok sredi neizmerne oceana ali na sredo saharške puščave; seboj imaš stotisoče kron denarja ne le v bankovcih, ampak v najčistejšem zlatu. In vendar! Kakšno bogastvo je zdaj to?! Ne moreš si kupiti niti kosca suhega kruha, niti kozarca kislega cvička, da bi si ohranil življenje.

Pa vzemiva drug slučaj: Prav lahko si mislimo vladarja, živečega sredi svojega ljudstva — sredi poljedelcev, živinorejcev, mlinarjev, pekov, mesarjev, kuharjev..., ki ga zakladajo neposredno z jedjo in pijačo; sredi zidarjev, tesarjev, mizarjev..., ki mu skrbje za stanovanje in opravo; sredi pridelovalcev lanu in volne, prelcev, tkalcev in krojačev, ki mu izdelujejo oblačila; zdravniki skrbje za zdravje tega kneza; učenjaki, pripovedači in pesniki mu dajejo novih spoznanj in pobude njegovi domišljiji; duhovniki mu dajejo versko-nravnih nagibov in tolažbe v Bogu itd. itd.

Kaj meniš, dragi moj, ali ne more biti ta vladar prav močno bogat mož, četudi se mu morebiti o zlatu in srebru kot menjalnem sredstvu niti ne sanja ne? Če tudi ne izraža in ne ceni svojega bogastva po denarju? — Pritrditi mi moraš, hočeš-nočeš.

Kdo drugi pa treses z glavo kot isker arabski konj in hitiš ugovarjat: »Pa vendar je denar prva reč na svetu, pa recite, kar hočete! Denar je pravcato bogastvo, denar je sok za gospodarsko življenje, in danes čutimo živo, kako hudo je na svetu, ako se ta gospodarska kri spridi in izgubi svojo veljavo. Denar je kralj vseh vrst blaga, denar je prebijač, ki vzame sleherni kvarto...«

Priznam ti: S stališča današnjega prometa denarništva imaš prav. Postava zahteva, da plačujemo davke, kazni, povračila škode, kupljena zemljišča, izgovorene dedščine... v denarju. Ako narediš s sosedom pogodbo, da ti izvrši kako delo, se tudi zavežeš navadno, da mu plačaš za to določeno vsoto denarja.

* Po krasni dr. V. Neurathovi knjigi »Elemente der Volkswirtschaftslehre«, 4. izdaja, Manz-Dunaj.

Kmečki gospodar, veleposestnik, obrtnik in trgovec lahko stori zelo veliko dobrega za človeško družbo s svojim gospodarjenjem, da, utegnejo imeti tudi mnogo zemljišča, stavb in hiš, velike zaloge blaga in obrtnih izdelkov... ako pa v času odpovedi ali ko zapade plačilo, ne morejo plačati dolžnega kapitala, obresti ali menjice v gotovem denarju, potem so — posebno v času slabega kredita, panike, ko vsa trgovina in obrt zastajata — bankroti, gospodarsko uničeni, pridejo na boben, ob premoženje, ob službo, morda celo ob dobro ime.

Ali je pa tudi dobro, pravilno in pametno, da smo na ta način živi ljudje usuznjeni mrtvemu denarju? — Gotovo da ne! — Ravno tako je pa tudi gotovo v oblasti človeka, to je človeške družbe, da uravna svoj promet na tak način, da bo denar nehal biti edini kralj in da bo vsaka koristna stvar in služba, ki se zahteva in želi, ravno toliko vredna kot denar. Saj promet in denarstvo so naprave, ki jih je ustvaril človek, pa jih isti človek lahko tudi spremeni.

Čisto nekaj drugega je torej bogastvo, kakor ga pojmuje naš vsakdanji promet in pa posamezni človek, in pa bogastvo s stališča narodnega in svetovnega gospodarstva. Prvemu je bogastvo — denar, drugemu pa, to je družbi celega naroda, države, sveta, je pa bogastvo splošna blaginja, to je vsota življenjske sreče in popolnosti. K tej blaginji spadajo deloma osebne, deloma pa tvarne dobrine. K stvarnemu bogastvu družbe spada vse ono kar nudi svet izven človeka za njegovo srečo. Bistven del družabnega bogastva pa so osebne človeške dobrine, k katerim spada n. pr. zdravje, moč, lepota duše in telesa, znanje in razum, plemenito čutenje srca, stremenje za visokimi, zlahtnimi smotri, ljubezen do Boga in do ljudi. Te osebne dobrine so torej že same sestavine človeške sreče in popolnosti, tvarne dobrine pa le koristijo, to je služijo človeški sreči.

S stališča narodnega in svetovnega gospodarstva denar ni nič drugega kot varna nakaznica za raznovrstne koristne stvari in osebne službe, ki so predmet zamenjavanja, kupovanja in prodajanja. Te nakaznice pa so zopet lahko kovani denar (zlato, platinovi, srebrni novci, tudi bakreni, nikljasti in železni drobiž), ki je tudi po svoji snovi toliko vreden, kolikor predstavlja, ali pa razna papirnata plačilna sredstva (bankovci in papirnati denar) ali pa slednjič tirjatve, ki jih ima kdo vpisane v dobro pri

kakem obračunskem zavodu, n. pr. pri banki.

Denar je tudi skupni imenovalec, izraz za vrednost vseh vrst blaga, ki so v prometu. Ako torej kje čitamo, da znaša proizvodnja ali produkcija kaknega ljudstva ali države na leto poprečno toliko in toliko milijard dinarjev, je s temi številkami povedana samo vrednost vseh stvarnih dobrin ali morebiti tudi vseh stvarnih dobrin in osebnih služb skupaj, ki jih proizvede to ljudstvo na leto.

Osebnost službo imenujemo tista opravila, s katerimi pospešuje človek življenjsko srečo in popolnost drugih ljudi, osebno službo nam izkazuje zdravnik, ki nam svetuje, pomaga do zdravja, zabranjuje bolezni, pa tudi ohranja in pospešuje telesno zdravje; sodnik, ki poravnava prepire in izreka sodbe, vojak, učitelj, duhovnik.

Osebnost službe so tudi sestavine bogastva; stoje pa nekako v sredi med osebnimi dobrinami in med stvarnimi dobrinami kot smo jih našli gori. So namreč na eni strani osebna dejanja, na drugi pa zopet predmet menjave, kupovanja, prodajanja, podobno, kot smo rekli o koristnih stvarnih rečeh.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Imam večjo družino in preišlujem, kako bi mogel izrabiti vodno silo, ki jo imam na razpolago. Časih mi je že prišlo na misel izdelovanje makaronov, o katerih slišim, da jih Laha izdelujejo na precej preprost način. Kaj mislite, ali bi kazalo poskusiti to fabrikacijo in ali bi šla?

Odgovor: Na Vaše cenj. vprašanje je težko dati pravega odgovora, dokler ne poznamo natančneje Vaših lastnih razmer in razmer Vašega kraja. Če bi delali z lastnimi otroki, bi bilo to danes seveda za 1000 odstotkov drugače, kakor če delate s plačanimi ljudmi. Prevažno je tudi vprašanje, če imate v bližini na razpolago dobrih surovin, dalje oddaljenost od kakga večjega trga ali mesta, od železniške postaje itd. Če bi hoteli začeti v večjem, bi morali na vsak način imeti tudi človeka, ki je v tej stroki popolnoma doma, drugače preči smola. V manjši meri pa bi na podlagi dobrih učnih knjig in skušnje utegnili priti polagoma do srednjedobrega izdelovanja. Naj Vam navedemo par takih knjig (Chem. techn. Bibliothek, zv. 125; Teigwaren-Fabrikation, Hartleben, Dunaj; Teigwaren-Fabrikation im Kleinbetrieb, N. Besselich, Trier), iz katerih boste zvedeli vse potrebno.

Poleg pekarstva naj bi — to je naša želja — postalo ravno testeninar-

stvo najvažnejši odrastek mlinarstva v Jugoslaviji. Sicer so ga imeli doslej že marsikje v rokah le veleindustrijalci, tako na primer Valenčič in Žnidaršič v Ilirski Bistrici, ki sta izdelovala »pekatete«, tovarno testenih je imel Nemec L. Franz in sinovi v Mariboru pod imenom »Styria«, v Trstu je bilo več laških tvrdk za to robo. Vendar pa bodo tudi srednja in celo mala podjetja pod dobrim vodstvom prekoslej prospevala; saj tehnika tudi njim ponuja izvrstnih strojnih pripomočkov.

Testenin pa ne izdelujejo iz navadne moke, ampak za to mora biti moka ali pa zdrob iz trde pšenice, zraven se rabijo še jajca in voda. Začela se je ta obrt menda v Italiji, deželi makaronov. A druge dežele so že davno prekosile Laha v tem oziru. Okoli mest Neapelj, Amalfi in drugih je izdelovanje testenin domača obrt; makarone suše kar na prostem, seveda vsled tega produkt močno trpi z zdravstvenega stališča. Mali laški fabrikant makaronov nima sušilnic, ki bi bile zavarovane proti muham, in če bi imel kdaj priliko — kot jo je imelo toliko naših ubogih fantov in mož kot laški ujetniki — da bi videl, kako suše v Amalfi ob prašnih cestah makarone na lesenih policah pred hišami, bi ti gotovo za vselej prešla slast do laških makaronov. Že to dejstvo, pa tudi kleta krivična samogoltnost hinavskega Laha nam mora biti povod, da si postavimo načelo: Od umazanega Laha nobene kile testenin! Če se je ta obrt tako lepo razširila po južni Franciji, po Švici, pa tudi po Nemčiji in bivši Avstro-Ogrski, zakaj se ne bi po Jugoslaviji; treba le nekaj trezne podjetnosti in pa delovne ljubezni do domovine od strani podjetnikov, pa tudi od strani naročevalcev ali konsumentov, ki bi morali vselej zahtevati le testenin, izdelanih doma, ozir. vsaj vprašati, če morda ne izvira blago od Laha. Bojkoť mu na nož, dokler ne popravi krivice, storjene naši domovini, do zadnje slovenske vasi!

Na Francoskem so se testenine zelo hitro udomačile na mizi bogataša, kakor tudi preprostega ratarja in delavca. Samo Pariz je porabil že pred leti po 80 do 100 tisoč kvintalov testenin na leto! Kot konsumno blago, ki je vsak čas na razpolago in se da prirediti na tako različne načine, so testenine važne za oskrbovanje vojaštva, za ladje, bolnice, pa tudi gospodinjice pridejo nešteto krat prav, posebno pa bi ji dobro došle danes. Naj še imenujemo par dobrih tvrdk za dobavo potrebnih strojev za izdelovanje testenin. V Nemški Avstriji je znana firma Werner & Pfleiderer, Dunaj, XVI/1, Odoakerg. 35; na Nemškem poznamo pa tvrdko R. Trenck, strojno tovarno v Erfurtu. Seveda bi kazalo prej povpraševati še domače »Strojne tovarne in livarne v Ljubljani«, če ne bi mogle izdelati potrebnih gnetilnikov, valjalnikov in stikalnic (na preslico, hidravličnih) v ta namen.

Natančnejših pojasnil dobite, če boste potrebovali, ustmeno pri nas ali pri »Obrtno-pospeševalnem uradu« v Ljubljani.

Razno.

Trgovska pogodba z Avstrijo. Centralna vlada v Belgradu je sklenila trgovsko pogodbo z Avstrijo. Iz te pogodbe ima naša država dobaviti velike množine življenjskih potrebščin posebno žita in mlevskih izdelkov ter krompirja in sočivja, v drugi vrsti pa tudi surovine in poluizdelke, raznega blaga, ki ga je dobiti pri nas, med tem več takega, ki ga še sami prav v malih količinah posedujemo. Drugi del pogodbe ali takozvana dodatna pogodba pa dovoljuje samo iz slovenskih pokrajin izvoz žganja, vina, sadja in podobnih malenkosti.

Nasprotno vsem tem obvezam, ki so za našo državo velikanske, pa nam nudi Avstrija velike množine blaga, med njimi prav veliko luksurióznega blaga in pa takih izdelkov, ki jih pri nas izdelujemo, to je za več sto milijonov. Kdor količkaj pozna današnje razmere v Avstriji, lahko takoj uvidi, da bodo ostale vse nemške dobave le na papirju, ker teh predmetov sami nimajo ali so pa preogromne cene, katere zahtevajo zanje.

Za predpripravo sklepa te pogodbe so se v Belgradu vršila velika posvetovanja, tudi naši ljudje so bili tam zastopani. Gotovo na teh enketah niso sklenili take pogodbe, kakor leži danes pred nami. Ali kaj se hoče! Pri končnih pogajanjih na Dunaju je našo državo zastopal neki uradnik od centralne vlade. Nemci se smejejo takim napakam. Vendar naj se ne smejejo prehitro! Čuje se, da se mora ta pogodba razveljaviti, ker ni upanja, da bi jo Nemci zamogli od daleč izpolniti. Katere stvari in po kakih cenah se bodo uvažale, poročamo prihodnjč, če se razmere do tedaj ne izpremenijo.

Potreba strokovnih obrtnih šol. Novosadska »Zastava« priobčuje dopis iz obrtnih krogov, v katerem se graja otvarjanje prevelikega števila gimnazij po mestih in mestecih osvobojenih pokrajin, ne da bi se mislilo na veliko nužnejšo potrebo: na ustanovitev strokovnih obrtnih šol. Srbski obrtnik je marljiv, štedljiv in stremljiv in je v vsakem oziru eden najsolidnejših stebrov srbskega naroda. Ta stan se mora ohraniti in dvigniti še više, kar je mogoče doseči le s temeljito izobrazbo. Zato naj se, če ni drugače, opusti vsaj ena gimnazija in namesto nje ustanovi v Novem Sadu dobra strokovna šola.

Obrtnonadaljevalno šolstvo. Kmalu ob postanku naše države se je pričelo misliti tudi na reformo obrtnega šolstva sploh. Vlada je sklenila, naj velja za obrtnonadaljevalno šolstvo to, da ona prispeva dve tretjini proračunjenih potrebščin, za ostalo tretjino pa se morajo obvezati občine v zvezi z drugimi tozadevnimi faktorji. Večina občin se je ugodno izjavila, da hoče prevzeti to obveznost, h kateri jim prispevajo potem ostali činitelji, kot trgovske obrtne zbornice, posojilnice in drugi. Med občine, za katere je najvažnejše, da se pouk vrši, spada vendar Ljubljana. Toda gospodje mestne uprave ljubljanske niso prepričani, da je potrebna otvoritev obrtnonadaljevalnih šol v Ljubljani; posebno

se temu menda upira g. župan. Proračun za leto 1919/20 je preliminiran na 30.000 kron, od tega se vlada obveže dati 20.000 kron, za ostali znesek 10.000 kron pa mora skrbeti v prvi vrsti občina. Ta znesek se pa manjša, ker prispevajo k temu tudi drugi faktorji. Trgovska obrtna zbornica je votirala v ta namen za leto 1919/20 za ljubljanske šole 1800 kron. Mestna občina je pripravljena prispevati baje le 5000 K, a drugih obvez ne sprejme. V Ljubljani se nahaja okrog 800 obrtnih učencev, ki želijo pričakujejo pouka. O važnosti in potrebi obrtnonadaljevalnih šol izpregovorimo o priliki več, danes samo z žalostjo konstatiramo to dejstvo, da se letos ljubljanskih obrtnonadaljevalnih šol ne misli otvoriti, in to radi bagatelnih 5000 K. Medtem pa votira občinski svet mesta Ljubljane 200.000 K za sprejem regenta. Gospodje, ali se nič ne sramujete, da tako malo cenite obrtni stan? In kaj pa delate, gg. obrtniki občinski svetniki, da nimate toliko vpliva pri g. županu? Zahtevamo, da se šola mora, in četudi v skrajšanem načrtu, otvoriti!

Izum. Naš sotrudnik gospod Dragotin Korošec, oblastveno preizkušeni in koncesijonirani zidarski mojster in stavbeni podjetnik v Žalcu je izumil nov način zidanja za vse pritlične stavbe, s katerim naj bi se odpomoglo vladajoči stanovanjski bedi. Načrt je predložil deželni vladi in se nahaja sedaj pri gradbenem ravnateljstvu v Ljubljani. Ako bo izum oblastveno potrjen, bo to velik korak pri rešitvi stanovanjskega vprašanja.

Opozarjamo na inserat Obrtno-kreditne zadruge.

Obrtniki in trgovci! Delajte na prospeh zavoda, ki je v naših lastnih rokah! Velekapital snuje nove banke, ki se čestokrat vtikajo v posle, ki bi jih imeli Vi izvrševati. Združimo naš kapital v lastni zavod, katerega vodstvo je v naših rokah. Vlagajte prihranke! Prosite za kredit pri lastnem zavodu! Obrtno-kreditna zadruga stoji na trdnih in sigurnih nogah. Posojuje se denar tudi na menice, odstopne račune, na obratno glavnico itd. Članarina je 200 K.

Oospodom okrog »Obrtnega Vestnika« nikakor ne gre v glavo, da so strankarji. Na vsak način hočejo biti nad strankami. Njihovo glasilo »Obrtni Vestnik« se v svoji zadnji številki kar cedi zatrevanja o nadstrankarstvu. Poudarjajo, da edina rešitev obrtnega stanu tiči v tem. Seveda, pri vsem nadstrankarstvu pa ne pozabijo udrihati po nas in naših somišljenikih ter nam po starem liberalnem načelu očitajo hinavščino, brezznačajnost, zagovornike vojne ter da so naši obrtniki lepo za pečjo sedeli celo vojno, medtem, ko so se oni bojevali v jarkih. Kratkoterminalno vseskozi preveva pisavo samo duh nadstrankarstva. Gospodje so podobni tatu, ki je z ukradenim blagom tekkel ter vpil: Primite tatu! Tudi identitete s kapitalisti nočejo priznati. In kaj dela danes ta špekulativni kapital? Če ta ne krene na drugo pot, gorje danes vsem nemaničem! Zastavite svoj vpliv pri političnih svojih bratcih, da naj jenjajo izkoriščati svoje nepošteno delo, da ne bo

prekasno ter ne upropastijo naše mlade države.

Krojaški pomočniki v Ljubljani zahtevajo 50% povišanje plače in osemurni delavnik. To že letos tretjič. Cene živilom gotovo ne rastejo v takem razmerju, kakor zahteve krojaških pomočnikov. Vse se danes organizuje ter zahteva več plače in manj dela. Blažena država, ako bodeš vse to prenesla. Čisto nič se ne pomisli, da še davno nismo iz gospodarske krize, v kateri se nahaja danes celi svet, ter je edina rešitev, več delati, več producirati ter bolj štediti. Vsako drugačno reševanje gospodarske krize je neizpeljivo. Znižanje delovnega časa in zvišanje plače rodi zopet podraženje splošnih potrebščin, in nato sledi zopet zahteva po povišanju plače; tako se lahko ponavlja kar naprej. Res je, da danes malokateri delavec, uslužbenec, uradnik ali tudi obrtnik težko zasluži toliko, da bi vsaj za silo mogel preživljati sebe in družino ter je nujna zahteva, da se uredijo odnosi, v katerih se danes nahajamo. Poklicana je tu v prvi vrsti centralna vlada, ki naj že vendar enkrat prične z ureditvijo valute. Potreba je najprej urediti valutno vprašanje, znižanje, oziroma odprava visokih carin ter davek na vojne dobičke. Le tako bode mogoče priti iz splošne gospodarske krize, v kateri se danes nahajamo.

Mladenč iz Prekmurja želi vstopiti v uk h kakemu mehaniku. Naslov se poizve pri uredništvu našega lista, Sodna ulica štev. 11.

Krojaški vajenec išče službe pri dobrem krščanskem krojaškem mojstru. Učil se je krojaštva že eno leto, sedaj pa hoče nadaljevati učenje v mestu. Njegov naslov se glasi: Jožef Mihelič, krojaški vajenec, Brezje 29, p. Radovljica.

Snujte obrtne zveze povsod, kjer je količjak obrtnikov in manjših trgovcev! Pišite po pravila! Razširjajte naš list »Jugoslovanski Obrtnik«, ki prinaša zanimivo in poučno gradivo za vsakega obrtnika in trgovca. Naši voditelji, pošiljajte nam naslove naročnikov ter jih pridobivajte za list.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani.

— Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z o. z.

Sodna ulica št. 11

sprejema naročila za vsa stavbena in druga opremljena dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Sodna ulica št. 11

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne račune, eskomptira menice itd.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke.

Tršico (stekaduro)

ima v zalogi po zelo nizkih cenah

Obrtna centrala v Ljubljani

Sodna ulica št. 11.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Šiški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna,

Delniška glavica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:

Trst.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Podružnice:

Dubrovnik,

Dunaj,

Kotor,

Metković,

Opatija,

Spljet,

Šibenik,

Zader.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Ekspozitura:

Kranj.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva :

udobno,
poceni.

I. BAHOVEC nasl.

Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z ome. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vrtljev, slam- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

ORODJE

za kovače, ključavničarje, mizarje, inštalaterje, zidarje, tesarje je naprodaj pri „Obrtni centrali“ v Ljubljani, Sodna ulica 11. Prijave je pošiljati na ta naslov. Oziralo se bo v prvi vrsti na obrtnike - invalide.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.